

Kulturarv Vikingstad

fortsätter på Internet - <http://kulturarv-vikingstad.com>

Medlemstidning för Vikingstads Hembygdsförening

Nr 1 2004

Ordföranden har ordet:

Jag inleder detta år med att återigen be er att komma in med bidrag till vår lilla medlemstidning. För att "Kulturarv Vikingstad" ska bli en intressant och stimulerande läsning krävs det att innehållet är så varierat som möjligt. Det är därför viktigt att materialet kommer från så många olika håll som möjligt och att det skrivs av flera personer. Min uppgift bör endast vara att sammanställa det som ni, läsare och hembygdsvänner, förmedlar till mig på ett eller annat sätt. Vill eller kan ni inte skriva själva men ända känner att ni har någonting att berätta så ring och berätta för mig.

Jag vet att många tänker att det som jag har att berätta kan väl inte vara intressant, men ingen berättelse är för liten och ingen berättelse är för stor. Om det ni vet eller har hört berättas om bara är ett fragment av en berättelse så kanske just den informationen kan sammanfogas med någon annans information så att det tillsammans bildar en helhet.

Om Sköldstad säteri

Tyvärr insmög sig det ett fel i förra numret i artikeln om Sköldstad säteri. Där angavs felaktigt att åskan var anledningen till att säteriets huvudbyggnad brann ner men den riktiga orsaken var att elden orsakades av att det fanns en spricka i murstocken.

Efterlysning

Föreningens kunskap om torp under Tillorp och Gismestad är väldigt liten. Vet du något, hur obetydligt det än kan verka, hör av dig till under-tecknad.

*Kent Sigedal
013-21 80 88*

Föreningens olika arbetsgrupper

I ett försök att få vårt arbete i föreningen mer strukturerat och smidigare har vi i styrelsen tillsatt några olika arbetsgrupper.

Textilgruppen ska vårda och bevara föreningens textilier på bästa sätt. Gruppen leds av Maja Hultgren.

Resegruppen har som uppgift att förbereda och leda föreningens resor och utflykter. Denna grupp leds av Ingrid Nilseryd.

Utställningsgruppen ska ordna föreningens möbler och föremål så att de kan förevisas på bästa sätt för besökarna. Gruppen leds av Owe Lantz.

Östen Allertgruppen går igenom Östen Allerts efterlämnade skrifter och dokument så att de blir registrerade och därmed lättare att hitta i för besökarna. Denna grupp leds av Kerstin Trygg.

Fastighetsgruppen ser till att det som behöver åtgärdas på hembygdsgården blir gjort. Här gör Ingemar Carlsson en insats.

Vill du bidra med något till någon av nämnda grupper så kontakta respektive gruppleddare.

Som ett litet exempel på vad de som åstadkoms i föreningen kommer här en dikt som Östen Allertgruppen har hittat i sin genomgång av Östens efterlämnade dokument.

Kanske såg det ut som i dikten någon gång på Bankebergs gästgivaregård.

Gästgivaregården

Vid allfartsvägen låg den gården hörde och till byn den hade gamla anor dess fogde var en gång en hög person som då var krögare och värd

När folk drog fram igenom bygden efter hästspann eller ritt så övernattades och åts det frossades av vad som bjöds av oxstek, svin och höns och mjöd

Här gästade säkert många höga personer där krögarna själva fått buga

för överhet klädd i galon sin myndighet han eljest bar den fick då säkert falna

Det kanske gästade någon gång ett kungligt bud i ståt och utav stånd då blev det säkert bråttom i både kök, salong och stall

Uti gårdens stall och kyffen körsvenner och drängar fingo ha sitt käll och först i sena timmar i kökets britsar kvinnfolk fingo ha sin bädd

Det slaktades och bryggdes Bakades och reddes till putsades och fejadades för alla som kom till så var det liv som fördes från gången tid i flera led

Nu är den tiden borta och ingen sörjer mer det enda som finns kvar är gården med sitt namn som skvallrar om "gästgiveri här fanns"

Östen Allert 1978

Om Bankebergs gästgivaregård:

År 1649 omtalas krogen "Bankebärgh" att den låg på kronjord. Hur länge den funnits är inte känt. På östgötakartan från 1686 låg gästgivaregården och postgården intill varandra norr om gamla riksvägen genom Bankeberg.

1779 ägs gården av Ulrika Strömsköld, 1829 av Erik Olai, gift med änkan efter förre ägaren Germund Westling.

På 1840-talet kom Bankebergs mest

Brännvinsboden Stenfoten var inrymd i Bankebergs Gästgivaregårds västra flygel. Huruvida namnet Stenfoten var officiellt eller ej är obekant. Namnet stämmer ju väldigt bra in på var brännvinsboden var belägen, nämligen i flygelns stenfot. Ovanför dörren på skylten står det "Win & Sprithandel"

kände gästgivare A.P. Andersson "Bonn på Druvan". Han fick för sig att han skulle få ordning och reda på förhållandena vid den vanryktade krogen. A.P. Andersson bodde aldrig på Gästgivaregården utan hans bostad var Alorp Södergård i Sjögestads församling. Gården belägen ca 2 km väster om Gästgivaregården längs med gamla Riksväg 1.

1845 byggdes den nya gästgivaregården söder om vägen, där tidigare Bankebergs Backgård låg. Den som ägde och byggde den nya gården var friherre von Lingen, vilken förmodligen arrenderade ut den till A.P. Andersson. Den gamla Gästgivaregården nedmonterades och flyttades till Sättuna i Kaga, numera Sättuna Rusthåll.

1857 blev Valkebo härads skjutskyldiga bönder ägare till gästgivaregården. De var: ½ mantal St. Folåsa Rusthåll som ägdes av Alfred Andersson och Carl

Jonsson
1/4 mantal Piparebo som ägdes av änkan Anna Stina Andersdotter
½ mantal Rappestad Murgård
1 mantal Slycke Övergård
½ mantal Slycke Källgård som ägdes av omyndige Peter Bengtsson
1/8 mantal Solmark som ägdes av Nils Persson
1/8 mantal Solmark som ägdes av Carl J. Carlsson

De bildade bolag, som drev verksamheten till 1893. (Originalreglementet finns i föreningens ägo, tryckt av Fridolf Wal-lins boktryckeri i Linköping år 1876.) Då såldes gården på auktion till godsägare J.W. Peterzén på Sköldstad för 33500 kr. Han var dansk och kanske det var därför som gården fick eget mejeri och även bryggeri.

Fram till 1885 fanns byns enda spe-ceri-affär i ena flygeln och även sparbanken under flera år, innan de byggde sin nya lokal strax i närhe-

ten år 1902.

I Gästgivaregårdens västra flygel fanns en "Win & Sprithandel" kallad Brännvinsboden Stenfoten. Huruvida namnet Stenfoten var officiellt eller ej är obekant. Namnet stämmer väldigt bra in på var brännvinsboden var belägen, nämligen i flygelns stenfot.

I boken "Ny beskrifning öfver Östergötland" av Per Widegren utgiven år 1830 omnämns gästgivaregården på 2 rader med: "Wid stora Landswägen fr. Linköping ligger Bankebergs Gästgifwargård, hwarifrån skjutsas till Linköping 1 mil till Mjölby 1 7/8, till Skeninge 2, till Sjögestad 1, till Berg 1 2/3 och till Målbäck 2 mil med 8 Gästgivarens egna, 6 håll- och 81 Reserwe-Hästar."

Gästgivaregården upphörde som gästgivaregård år 1914 och är numera en jordbruksfastighet.

Kent Sigedal

Vikingstad kyrka

Förmodligen har du många gånger besökt kyrkan i Vikingstad och kanske funderat lite över densamma.

Här följer lite fakta om kyrkan.

Kyrkan började byggas 1765 och stod i stort sett färdig 1768. Det dröjde ända till 1785 innan kyrkan officiellt invigdes. Detta berodda med största sannolik helt enkelt på att pengarna tog slut så att inredningen inte kunde göras klar.

Överstelöjtnant Magnus Gabriel Tengmark på Sörstad var av församlingen utsedd att leda byggnadsarbetet.

Till byggmästare utsågs Anders Hansson från Kärna. Han har bl a också byggt Kärna, Landeryd och Södra Vi kyrkor.

Det var inte lätt att få ekonomin att gå ihop så kammarherre Odencrantz på Nybble utverkade så att kung Gustav III beordrade en rikskollekt till kyrkans uppförande vilken inbringade 1687 Riksdaler och 8½ Shilling.

Många oavlönade dagsverken utfördes av invånarna i Vikingstad och Rakereds socknar. De som

ägde hemman var tvungna att göra dubbelt så många dagsverken som de som inte var jordägare.

Mycket material skänktes, så lät tex den ansvarige för byggnationen, Överstelöjtnant Tengmark själv rita och tillverka predikstolen och altarringen. Mycket virke och timmer, takspån mm skänktes också.

Golvstenarna skänktes av Tengmark som inköpte dem på Gotland, de kunde sedan hämtas i Norrköping.

Givetvis var man tvungen att köpa olika tjänster och material men mycket tillverkades av hantverkare på orten.

Spik tillverkades av Zachris i Gustad, Jöns Olsson i Gustad och Elias i Grytebäck. Takspån gjorde Anders Nilsson i Kjellstad. Smeder var Petter i Solmark och Nils i Haninge. Kopparslagaren hette Zander.

Allting kunde dock inte traktens folk göra utan vissa saker fick man låta särskilt duktiga hantverkare från annat håll utföra. Så är t.ex. altartavlan målad av målarmästare Falk från Askersund. Han utförde

även allt övrigt dekorationsmåleri som ännu kan beskådas av gudstjänstbesökaren.

Kent Sigedal

Faktamaterialet hämtat ur Per Jacobssons bok om Vikingstads kyrka.

Predikstolen i Vikingstads kyrka, skänkt av Överstelöjtnant Magnus Gabriel Tengmark på Sörstad.

Foto Kent Sigedal 2004